

UČITELJEVE I UČENIKOVE GOVORNE AKTIVNOSTI U NASTAVI

Govorna poruka u nastavi:

- poučavanje se u nastavi pretežito ostvaruje govornim porukama
- govorna osposobljenost učitelja jedan je od važnijih čimbenika uspješnosti nastavne djelatnosti
- govorni odnosi u nastavi:
 - ❖ učitelj – učenik (složenost njihova govorna odnosa jest u činjenici da je učenikovo misaono obuhvaćanje svijeta skromnije i drukčije od odrasloga)
 - ❖ učenik – učenik
- metoda razgovora kao govorna aktivnost:
 - o a) reproduktivan: naglašenost teorijskih spoznaja, definicija, pravila – reprodukcija
 - o b) produktivan: učitelj postavlja razvojna pitanja učenici sami postupno dolaze do zaključaka i novih spoznaja

Postavljanje pitanja u nastavi:

- oblikuju govornu (i pisanu) kulturu
- potiče mišljenje na različitim razinama složenosti
- pitanja niže kognitivne razine
- pitanja više kognitivne razine
- cilj: pomaknuti učenike od mišljenja niže kognitivne razine prema mišljenju više kognitivne razine

Učiteljevo pitanje – ciljevi:

- **poticaj** učenicima na promatranje, zapažanje određenih činjenica, uočavanje i razumijevanje procesa
- **upućivanje** učenika na oblikovanje pravila i zaključaka
- **usmjeravanje** učenika na primjenu pravila, na korištenje znanja u novim situacijama, na novim primjerima

Vrste multiprocesnih pitanja:

- *doslovna ili memorijska pitanja* – traže se činjenice, reprodukcija pravila, definicija
- *translacijska pitanja* – potiču učenike preustrojiti obavijesti u različite slike, učenik treba zamisliti situaciju, prizor ili događaj o kojemu uči ili treba opisati što vidi
- *interpretacijska pitanja* – traže od učenika otkrivanje veza između ideja, činjenica, vrijednosti, važnost učenikova razumijevanja i stvaranja konteksta u koji se činjenice uklapaju
- *aplikacijska pitanja* – uočavanje problema i njihovo rješavanje na temelju raspoloživih podataka
- *analitička pitanja* – ispitivanje dijelova neke cjeline s ciljem razumijevanja
- *sintetička pitanja* – potiču kreativno rješavanje problema originalnim mišljenjem
- *evaluacijska pitanja* – razumijevanje i prosudba

Učeničko pitanje u nastavi:

- **spontano** – postavljeno spontano kao posljedica njegove intelektualne radoznalosti i potrebe da dođe do neke obavijesti
- **poticajno** – izazvano poticajnim impulsom: govorna situacija, tekst, radni zadatak ili vježba, pravilo, objašnjenje...

Učeničko pitanje: odraz intenzivnije misaone aktivnosti nastale pod utjecajem određene situacije koju je svijest zabilježila kao nepotpunu i problematičnu, što djeluje kao nalog za daljnje traženje, ispitivanje i izvršenje zadatka.

Debata

- razgovor o temi o kojoj sudionici zauzimaju oprečna stajališta
- suprotstavljene strane debatiraju uz nazočnost sudaca-slušatelja
- smisao debate jest: razborito rješavanje dvojba, pitanja
- ishod debate ovisi o argumentaciji, logici, oštromnosti

Diskusija

- vrsta raspravljanja
- vrsta kratkoga monologa
- 1-10 minuta
- kratka i potpuna
- omogućuje mnogima / svima iznošenje mišljenja
- tematska usmjerenost (o pročitanome tekstu, o odgledanome filmu, o aktualnim društvenim, kulturnim i drugim pojavama i zbivanjima)
- treba biti pripremljena

Tijek diskusije

- svi se učenici pripremaju – proučavaju predložak koji je polazištem u diskusiji
- Primjer:
 1. svi su učenici pročitali jedan broj određenog časopisa
 2. na početku sata nastavnik ističe cilj diskusije: utvrditi korisnost i aktualnost časopisa
 3. poziva diskutante da se jave – iznose svoja mišljenja, potkrjepljuju argumentima (demonstriraju ilustracijom, citiraju i sl.)
 4. donošenje konačnoga zaključka (ako su mišljenja podvojena, nastavnik svojim argumentima pomaže onu stranu koja je najbliža istini)

Panel-diskusija

- unaprijed određeni i pripremljeni diskutanti
- glavni diskutanti iznose svoja motrišta o određenoj temi
- uključivanje i ostalih učenika u diskusiju (mišljenja, primjedba, dopuna...)

Mreža diskusije

- rad u paru – zapisivanje razloga u oba stupca
- razmjenjivanje razloga (DA – NE) s drugim parom
- rasprava o svim razlozima DA – NE / ZA – PROTIV
- oblikovanje popisa najjačih dokaza
- iznošenje stavova DA – NE / ZA – PROTIV i zaključka u “četvercima” (predstavnik)

Mreža diskusije uz debatiranje

- rad u paru – zapisivanje razloga u oba stupca
- razmjenjivanje razloga (DA – NE) s drugim parom i zauzimanje stajališta
- razgovor o razlozima svojega odabira (DA – NE) i oblikovanje popisa najjačih dokaza u obranu svojega stajališta
- oblikovanje afirmacijske i negacijske skupine
- diskusija – naizmjenice: jedna strana, druga strana - debatiranje
- promjena skupine onih koji su promijenili mišljenje pod utjecajem argumenata
- završna izjava svake skupine (DA – NE)

Temeljna pravila raspravljanja:

- dopustiti osobi završiti rečenicu prije nego što odgovorimo
- uljudnost
- uvažavanje drugih mišljenja
- govorni bonton

Zašto organizirati rasprave u razredu?

- učenici proširuju znanja
- izvrsna vježba govora i uma
- usavršavanje umijeća komuniciranja
- razvijanje samostalnosti, kreativnosti i odlučnosti
- jačanje samopouzdanja, analitičnosti i kritičnosti
- poticanje razumijevanje drugih i toleranciju prema drukčijemu mišljenju